

Sygn. akt II USKP 220/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Piotr Prusinowski (przewodniczący)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku E. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
o zasiłek chorobowy i zobowiązanie do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 4 października 2022 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie
z dnia 30 kwietnia 2020 r., sygn. akt XXI Ua 3/20,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

W wyroku z dnia 30 kwietnia 2020 r., sygn. akt XXI Ua 3/20, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie – w sprawie z odwołania E. J. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie – w pkt I oddalił wnioski dowodowe o dopuszczenie dowodu z dokumentu oraz opinii biegłego sądowego; w pkt II oddalił apelację odwołującej się od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych dla Warszawy-Żoliborza w

Warszawie z dnia 15 października 2019 r., sygn. akt VII P 45/19, oddającego odwołanie E. J. od decyzji organu rentowego z dnia 19 września 2018 r., w której ZUS odmówił E. J. prawa do zasiłku chorobowego za okresy: od 15 stycznia 2017 r. do 17 lutego 2017 r. oraz od 1 marca 2017 r. do 13 kwietnia 2017 r., a także zobowiązał ją do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego za okresy: od 15 stycznia 2017 r. do 17 lutego 2017 r. oraz od 1 marca 2017 r. do 13 kwietnia 2017 r. w kwocie 44.074,68 zł brutto wraz z odsetkami w kwocie 4.609,64 zł.

Sąd ustalił, że E. J., zatrudniona w P. Spółce z o.o. sp. k. z siedzibą w W., była niezdolna do pracy w okresach: od 27 grudnia 2016 r. do 13 stycznia 2017 r., od 14 stycznia 2017 r. do 3 lutego 2017 r., od 4 lutego 2017 r. do 17 lutego 2017 r., od 18 lutego 2017 r. do 28 lutego 2017 r., od 1 marca 2017 r. do 30 marca 2017 r., od 31 marca 2017 r. do 13 kwietnia 2017 r., od 13 kwietnia 2017 r. do 8 maja 2017 r. Niezdolność do pracy była spowodowana chorobą zwyrodnieniową kręgosłupa, dyskopatią szyjną oraz rwą barkową lewostronną. Z uwagi na towarzyszące zdiagnozowanym schorzeniom dolegliwości bólowe odwołująca się wielokrotnie korzystała z zabiegów i turnusów rehabilitacyjnych, które finansowała również z własnych środków pieniężnych.

Ubezpieczona brała udział w posiedzeniach rady nadzorczej B. S.A. w W. w dniach: 24 stycznia 2017 r., 8 lutego 2017 r., 13 marca 2017 r., 20 marca 2017 r. oraz 6 kwietnia 2017 r., za co otrzymała wynagrodzenie. Wykonywała wówczas swoje obowiązki statutowe, a jej udział był konieczny z uwagi na minimalną liczbę członków rady oraz materię objętą decyzjami rady, rozstrzyganych w formie uchwał. Nie uczestniczyła natomiast w posiedzeniu rady nadzorczej w dniu 28 kwietnia 2017 r., usprawiedliwiając swoją nieobecność. E. J. uczestnicząc w posiedzeniach rady nadzorczej B. S.A. w powyższych terminach pełniła funkcję przewodniczącej komitetu audytu i uznała swój udział za konieczny z uwagi na to, że jako jedyna posiadała wiedzę z zakresu rewizji finansowej i rachunkowości. Wynagrodzenie z tytułu pełnienia tej funkcji było przewidziane niezależnie od jej udziału w posiedzeniach.

Zastępca Głównego Lekarza Orzecznika ZUS w orzeczeniu z 11 lipca 2018 r. stwierdził, że zaświadczenie ZUS ZLA zostało wystawione na okres leczenia choroby i rehabilitacji. Uznał, że udział w posiedzeniach rady nadzorczej nie jest ani

procesem terapeutycznym, ani rehabilitacyjnym, w związku z tym zwolnienie było wykorzystywane niezgodnie z jego przeznaczeniem. Ponadto, w opinii stwierdzono, że nie można wykluczyć, że wielogodzinny udział w posiedzeniach rady nadzorczej mógł niekorzystnie wpłynąć na leczenie i wydłużyć okres niezdolności do pracy.

Sąd drugiej instancji – dzieląc ocenę prawną zaskarżonego wyroku – stwierdził, że sam udział w posiedzeniach rady nadzorczej spółki publicznej nie może być uznany za działalność w interesie publicznym. Skarżąca nie powołała się na żaden szczególny przedmiot działalności tej spółki poza okolicznością, że jest to spółka publiczna. Nie wskazała również, aby spółka realizowała jakąkolwiek funkcję publiczną poza celem gospodarczym, będącym przedmiotem jej działania. Według Sądu Okręgowego okoliczność, że odwołująca się była jedyną osobą posiadającą wymaganą wiedzę z zakresu rachunkowości i rewizji finansowej oraz, że okres jej niezdolności do pracy przypadał na okres sprawozdawczości nie usprawiedliwia przyznania jej prawa do zasiłku chorobowego. Systematycznie - raz w miesiącu - uczestniczyła ona w zebraniach rady nadzorczej przez okres 4 miesięcy tj. od stycznia do kwietnia 2017 r., przy czym w marcu uczestniczyła w nich dwukrotnie. Tak częstych zebrań nie sposób uzasadniać wyłącznie okresem sprawozdawczym. Jednocześnie odwołująca się nie przywołała żadnych okoliczności uzasadniających konieczność jej obecności przez tak długi okres. O ile konieczność obecności odwołującej się na zebraniu rady można byłoby uznać w pojedynczym, incydentalnym przypadku, to nie można o tym mówić w przypadku systematycznego uczestniczenia w posiedzeniach w trakcie kilkumiesięcznego okresu. Poza powoływaniem się na zakres swojej wiedzy i kompetencji nie wskazała ona na konkretne czynności, które miały być podejmowane na posiedzeniach rady w spornym okresie, a w związku z tym nie wykazała, że jej obecność była faktycznie konieczna w danych okolicznościach.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie ma znaczenia kwestia, że skarżącej przysługiwało wynagrodzenie niezależnie od jej stawiennictwa na posiedzeniach rady nadzorczej. Istotne jest bowiem, że odwołująca się rzeczywiście brała udział w posiedzeniach rady, za co otrzymała stosowne wynagrodzenie. W rozumieniu art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (aktualnie jednolity

tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1732 ze zm.; dalej również jako: ustawa zasiłkowa) takie działanie stanowi działalność zarobkową, gdyż uzyskiwała ona ekwiwalent za swoje stawiennictwo. Decydujące o zakwalifikowaniu do „pracy zarobkowej” jest otrzymywanie wynagrodzenia (zarobku), zaś w tej sprawie odwołująca takie wynagrodzenie otrzymała. Skarżąca nie wykazała, że wynagrodzenie byłoby jej wypłacone niezależnie od uczestnictwa w posiedzeniu.

W ocenie Sądu drugiej instancji praca zarobkowa w rozumieniu art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej to wszelka zarobkowa działalność, nawet gdyby miała ona polegać na czynnościach nieobciążających organizm ubezpieczonego w istotny sposób. Nie można uznać obecności ubezpieczonej za incydentalną, a także usprawiedliwioną okolicznościami. Poza generalnym powoływaniem się na zakres swoich kompetencji, skarżąca w żaden sposób nie odniosła tego do konkretnych i rzeczywistych kwestii, które były przedmiotem obrad rady nadzorczej. W apelacji powołała się również na terminy wynikające z obowiązków sprawozdawczych spółki publicznej, w żaden sposób nie sprecyzowała jednak tych terminów i nie wskazała konkretnych działań rady nadzorczej z tym związanych.

Sąd Okręgowy – uznając za bezzasadne zarzuty apelacji naruszenia art. 231 k.p.c. oraz art. 84 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423 ze zm.; dalej również jako: ustawa systemowa) oraz art. 66 ustawy zasiłkowej – stwierdził, że złożenie przez osobę wykonującą w okresie zwolnienia lekarskiego pracę zarobkową zaświadczenia o niezdolności do pracy jest równoznaczne ze złożeniem wniosku o zasiłek chorobowy w sytuacji oczywiście nieuzasadniającej powstania prawa do tego świadczenia, co jest wprowadzeniem w błąd organu rentowego w rozumieniu art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej, prowadzącym do konieczności uznania pobranych w ten sposób świadczeń za nienależne i podlegające zwrotowi po myśli art. 84 ust. 1 ustawy systemowej.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego pełnomocnik odwołującej się zaskarżył w całości skargą kasacyjną, która została oparta na pierwszej podstawie kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. – zarzucając naruszenie następujących przepisów:

„1) art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa w

związku z art. 86 ust. 7 i ust. 4 ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych i o nadzorze publicznym tj. aktualnie art. 130 ust. 1 pkt 1 i 129 ust. 1 ustawy z 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznych i art. 382 § 3 k.s.h. i art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie skutkujące przyjęciem, że odebranie odwołującej zasiłku chorobowego w okresie od 15 stycznia 2017 r. do 17 lutego 2017 r. oraz od 1 marca 2017 r. do 13 kwietnia 2017 r. jest zasadne, w sytuacji, gdy odwołująca była jedyną osobą w ramach Komitetu Audytu posiadającą wymaganą wiedzę z zakresu rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych i była ustawowo zobowiązana do realizacji obowiązków przypisanych Komitetowi Audytu, zwłaszcza monitorowania procesu sprawozdawczości finansowej, w terminach określonych przepisami prawa dla sprawozdawczości finansowej spółek publicznych, a jej aktywność była sporadyczna i wymuszona okolicznościami;

2) art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej w związku z art. 86 ust. 1 i ust. 6 poprzedniej ustawy o biegłych rewidentach tj. aktualnie art. 128 ust. 1 i art. 129 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie wynikające z pominięcia przy ocenie zasadności odstąpienia od pozbawienia odwołującej zasiłku chorobowego okoliczności, że odwołująca nie miała możliwości powierzenia swoich zadań innej osobie, gdyż realizacja jej obowiązków musiała odbyć się w ramach Komitetu Audytu, w którym żadna inna osoba nie posiadała wymaganej wiedzy z zakresu rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych, a zatem jej uczestnictwo w posiedzeniach Rady Nadzorczej było niezbędne i uzasadnione istnieniem obiektywnej potrzeby w tym zakresie oraz prawnie wymagane;

3) art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej w związku z pkt 1 preambuły do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 537/2014 z 16 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie wynikające z pominięcia przy ocenie istnienia interesu publicznego przypisanego pracy biegłych rewidentów i funkcji sprawozdawczości

finansowej jednostek zainteresowania publicznego (jaką jest B. S.A.), w sytuacji, gdy udział odwołującej w posiedzeniach Rady Nadzorczej był motywowany dbałością o tak rozumiany interes publiczny, a w konsekwencji uczestnictwo odwołującej w posiedzeniach Rady Nadzorczej mimo przebywania na zwolnieniu lekarskim pozwala na odstąpienie od zastosowania art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej;

4) art. 84 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez błędny akt subsumpcji i uznanie, że odwołująca świadomie wprowadziła w błąd organ rentowy co do prawa do zasiłku chorobowego, podczas gdy odwołującej nie można przypisać świadomości takiego działania wobec jej usprawiedliwionego przekonania o konieczności realizacji ustawowych obowiązków Komitetu Audytu i ciążącego na niej prawnego obowiązku związanego z zadaniami Komitetu Audytu i unikalnymi kompetencjami jako jedynego członka Komitetu Audytu posiadającego uprawnienia z zakresu rachunkowości i rewizji finansowej”.

Skarżąca wniosła o: „uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w całości oraz uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji w całości i orzeczenie co do istoty sprawy w trybie art. 398¹⁶ § 1 k.p.c. przez: (a) przyznanie odwołującej prawa do zasiłku chorobowego za okresy od 15 stycznia 2017 r. do 17 lutego 2017 r., od 1 marca 2017 r. do 13 kwietnia 2017 r. oraz zobowiązanie organu do zwrotu zasiłku chorobowego w wysokości 44.074,69 zł wraz z odsetkami od dnia zwrotu świadczenia przez odwołującą do dnia zapłaty; oraz (b) zasądzenie od organu na rzecz odwołującej zwrotu kosztów niniejszego postępowania oraz kosztów postępowania przed sądami I i II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych; alternatywnie: (c) przyznanie odwołującej prawa do zasiłku chorobowego za okresy od 15 stycznia 2017 r. do 17 lutego 2017 r., od 1 marca 2017 r. do 13 kwietnia 2017 r. z wyłączeniem 24 stycznia 2017 r., 8 lutego 2017 r., 13 marca 2017 r. oraz 6 kwietnia 2017 r., oraz zobowiązanie organu do zwrotu zasiłku chorobowego w wysokości 41.754,96 zł zamiast 44.074,69 zł (tj. umniejszonego o wysokość zasiłku chorobowego za 24 stycznia 2017 r., 8 lutego 2017 r., 13 marca 2017 r. oraz 6 kwietnia 2017 r.) wraz z odsetkami od dnia zwrotu świadczenia przez odwołującą do dnia zapłaty, oraz; (d) zasądzenie od organu na rzecz odwołującej zwrotu kosztów niniejszego postępowania oraz kosztów

postępowania przed sądami I i II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych”. Z ostrożności procesowej, w razie nieuwzględnienia powyższego wniosku skarżąca wniosła o orzeczenie co do istoty sprawy; ewentualnie wniosła o: - uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w całości oraz o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji z pozostawieniem Sądowi drugiej instancji rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego; alternatywnie o: - uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w całości oraz uchylenie wyroku Sądu Rejonowego oraz o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji z pozostawieniem Sądowi pierwszej instancji rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma uzasadnionych podstaw.

Pełnomocnik odwołującej się w sposób nieprawidłowy zaskarżył skargą kasacyjną w całości wyrok Sądu Okręgowego, który składał się z dwóch punktów. W pkt I oddalono wnioski dowodowe o dopuszczenie dowodu z dokumentu oraz opinii biegłego sądowego; brak zarzutów procesowych skargi kasacyjnej uniemożliwia odniesienie się do tego (nieprawidłowo) zawartego w wyroku postanowienia dowodowego Sądu Okręgowego, które – co do zasady – nie podlega zaskarżeniu skargą kasacyjną.

Ponieważ skargę kasacyjną oparto wyłącznie na pierwszej podstawie kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. rozważenia wymagały zarzuty odnoszące się do punktu II wyroku Sądu drugiej instancji, a zwłaszcza kwestia, czy ubezpieczona wykonywała w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową, powodującą utratę prawa do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia w myśl art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej, którego wykładnię pełnomocnik ubezpieczonej powiązał z innymi przepisami, wymienionymi w punktach 1-3 skargi kasacyjnej.

Autonomiczny charakter prawa ubezpieczeń społecznych implikuje zdefiniowanie wymienionej w art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej „pracy zarobkowej”

(wobec braku ustawowej definicji takiej pracy) przez powiązanie „zarobku” z zawartą w art. 3 pkt 3) i 4) ustawy zasiłkowej definicją ustawową „wynagrodzenia” i „przychodu”. Za pracę zarobkową należy więc uznać wykonywanie czynności, które są źródłem przychodu pracownika, stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, a także czynności, które są źródłem przychodu ubezpieczonego niebędącego pracownikiem, stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe.

Pracę zarobkową w rozumieniu art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej stanowi więc wykonywanie różnych czynności związanych z uzyskiwaniem przychodów na podstawie różnych stosunków prawnych: stosunku pracy, stosunków o charakterze cywilnoprawnym, a także prowadzenie własnej działalności gospodarczej, samozatrudnienie, wykonywanie czynności na podstawie łączącego ubezpieczonego ze spółką kapitałową stosunku prawnego o charakterze korporacyjnym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2021 r., II USKP 49/21, Legalis i przytoczone w nim orzecznictwo). W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2014 r., II UK 274/13, Legalis, słusznie stwierdzono, że wykonywanie czynności członka rady nadzorczej spółki prawa handlowego na podstawie łączącego go z tą spółką stosunku organizacyjnego stanowi pracę zarobkową, jeśli członkowi temu zostanie przyznane z tego tytułu wynagrodzenie.

W tym kontekście należy przypomnieć, że stosownie do niekwestionowanych ustaleń zaskarżonego wyroku E. J. była komandytariuszem w spółce komandytowej, zatrudnionym w tej spółce na podstawie umowy o pracę. W okresach kilku zwolnień lekarskich, obejmujących nieprzerwanie okres od 15 stycznia 2017 r. do 8 maja 2017 r., uczestniczyła w posiedzeniach pięcioosobowej rady nadzorczej innego podmiotu – B. S.A. w W., za co otrzymała wynagrodzenie. Ponieważ spółka akcyjna notowana była na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych rada nadzorcza między innymi nadzorowała publikację obowiązkowych sprawozdań finansowych. Powódka w tej spółce wykonywała również obowiązki przewodniczącej komitetu audytu, gdyż miała uprawnienia biegłego rewidenta. Wynagrodzenie ubezpieczonej z tytułu odbywania posiedzeń w spółce akcyjnej podlegało oskładkowaniu i składki te zostały odprowadzone do ZUS w okresie otrzymywania przez nią zasiłków chorobowych.

W przedstawionym kontekście za prawidłową należy uznać konstatację zawartą w zaskarżonym wyroku, iż ubezpieczona pełniąc funkcję członka rady nadzorczej spółki akcyjnej wykonywała pracę zarobkową.

Zgodnie z wykładnią językową art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej wykonywanie (każdej) pracy zarobkowej, niezależnie od jej wpływu na stan zdrowia ubezpieczonego, stanowi samodzielną przesłankę utraty prawa do zasiłku chorobowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2013 r., I UK 606/12, LEX nr 1391152). Prawo do tego świadczenia wynika z osłabienia organizmu na skutek choroby i przez to - braku możliwości zarobkowania, a celem tego świadczenia jest zrekompensowanie utraconych dochodów. Jeśli zatem ubezpieczony w okresie choroby wykonuje pracę zarobkową i uzyskuje przychody, nie można mówić o niemożności zarobkowania, przez co prawo zasiłku chorobowego jest wyłączone (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 marca 2007 r., II UK 132/06, LEX nr 936844 i z dnia 11 grudnia 2007 r., I UK 145/07, OSNP 2009 nr 1-2, poz. 28).

W judykaturze Sądu Najwyższego zwrócono jednak uwagę na konieczność indywidualnej oceny tej kwestii w konkretnych sytuacjach. W wyroku z dnia 19 lutego 2021 r., I USKP 12/21, Sąd Najwyższy stwierdził, że w szczególnych sytuacjach faktycznych prokonstytucyjna wykładnia art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej może prowadzić do odmowy jego zastosowania ze względu na to, że sankcja w postaci utraty prawa do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia będzie zbyt drastyczna i dolegliwa, a przez to niesłuszna i niesprawiedliwa. Jest tak w przypadku uzyskiwania dochodów z innego zajęcia zarobkowego, które nie gwarantują nawet minimum życiowego (np. dochodów rzędu 100-200 zł miesięcznie).

W kontekście zarzutów skargi kasacyjnej należy stwierdzić, że sytuacja taka nie wystąpiła w sprawie objętej skargą kasacyjną, gdyż wykonując w czasie zwolnienia lekarskiego czynności w B. S.A. ubezpieczona otrzymywała wynagrodzenie kilkunastokrotnie wyższe od przeciętnej płacy. Z dostępnego w Internecie sprawozdania finansowego z działalności B. S.A. za okres od 1 kwietnia 2016 r. do 31 marca 2017 r. wynika, że B.S.A. zajmowała się wdrażaniem kompleksowych rozwiązań z zakresu technologii informatycznych, integracją

systemów informatycznych, produkcją oprogramowania oraz dostawami sprzętu informatycznego. Głównymi odbiorcami produktów i usług świadczonych przez tę spółkę były podmioty gospodarcze z sektora przemysłowego, finansowego, telekomunikacyjnego, energetycznego oraz jednostki administracji centralnej i samorządowej. Jako członek rady nadzorczej E. J. otrzymywała wówczas miesięczne wynagrodzenie zasadnicze w kwocie 75.614 zł.

W judykaturze przyjmowano także, że tylko naprawdę sporadyczna, wymuszona okolicznościami aktywność może usprawiedliwiać zachowanie prawa do zasiłku (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 października 2005 r., I UK 44/05, OSNP 2006 nr 17-18, poz. 279 oraz z dnia 15 marca 2018 r., I UK 42/17, LEX nr 2518846).

Zdaniem Sądu Najwyższego, należy również wziąć pod uwagę, że głównym obowiązkiem rady nadzorczej jest kontrola nad spółką. Członkowie rady nadzorczej, w spółce akcyjnej, zgodnie z art. 382 § 1-4 k.s.h. sprawują stały nadzór nad działalnością spółki we wszystkich dziedzinach jej działalności. Do szczególnych obowiązków rady nadzorczej należy ocena sprawozdań, o których mowa w art. 395 § 2 pkt 1, w zakresie ich zgodności z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym, oraz wniosków zarządu dotyczących podziału zysku albo pokrycia straty, a także składanie walnemu zgromadzeniu corocznego pisemnego sprawozdania z wyników tej oceny. W celu wykonania swoich obowiązków rada nadzorcza może badać wszystkie dokumenty spółki, żądać od zarządu i pracowników sprawozdań i wyjaśnień oraz dokonywać rewizji stanu majątku spółki.

W przedstawionym aspekcie nie można uznać, że czynności wykonywane przez członka rady nadzorczej mają charakter incydentalny lub ograniczony do sporadycznych posiedzeń rady nadzorczej. Charakter zadań członka rady nadzorczej determinuje wykonywanie długotrwałej oceny sprawozdań, dokumentów spółki oraz weryfikowanie ich zgodności ze stanem faktycznym. Dotyczy to w szczególności członka rady nadzorczej, który – tak jak E. J. – wykonuje również inne zadania, na przykład obowiązki przewodniczącej komitetu audytu.

W ocenie Sądu Najwyższego, nie jest więc uzasadniony pierwszy zarzut skargi kasacyjnej, iż aktywność ubezpieczonej była sporadyczna i wymuszona okolicznościami. Przeczą temu również przytoczone w tym zarzucie przepisy

dotyczące wykonywania czynności na podstawie art. 86 ust. 7 i ust. 4 ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych i o nadzorze publicznym (aktualnie art. 130 ust. 1 pkt 1 i 129 ust. 1 ustawy z 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym), art. 382 § 3 k.s.h. i art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, które determinują wykonywanie odpowiedzialnych czynności kontroli finansowej i audytu w spółce akcyjnej w sposób długotrwały i z góry zaplanowany. Nie mogły się one ograniczać do kilkugodzinnych posiedzeń rady nadzorczej.

W przedstawionym aspekcie nie mógł być również uwzględniony drugi zarzut skargi kasacyjnej, gdyż niezbędnym warunkiem poszukiwania kontratypu art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej jest wystąpienie koniunkcji aktywności zarobkowej, polegającej zarówno na jej sporadyczności, jak i sytuacji wymuszonej okolicznościami. Długotrwałe, zaplanowane z góry wykonywanie również takich czynności, które wymagają wiedzy specjalistycznej lub szczególnych uprawnień, uniemożliwia zastosowanie odstępstwa od zasady wyrażonej w art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej. Dotyczy to również czynności wykonywanych w związku z art. 86 ust. 1 i ust. 6 poprzedniej ustawy o biegłych rewidentach tj. aktualnie art. 128 ust. 1 i art. 129 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach, realizowanych na przykład w ramach komitetu audytu.

Ponadto zarzut skargi kasacyjnej, iż żadna inna osoba nie posiadała wymaganej wiedzy z zakresu rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych, a uczestnictwo odwołującej się w posiedzeniach rady nadzorczej było niezbędne i uzasadnione istnieniem obiektywnej potrzeby w tym zakresie, nie wynika z ustaleń zaskarżonego wyroku, a skarga kasacyjna nie zawiera zarzutów naruszenia prawa procesowego. Na marginesie więc tylko można wskazać, że spółka prowadząca działalność na dużą skalę powinna do składu rady nadzorczej zatrudnić odpowiednią liczbę osób ze specjalistyczną wiedzą finansową, prawną i biznesową, gdyż powinna się liczyć z zachorowaniem lub urlopowaniem części rady nadzorczej. Brak kompetentnych osób w składzie rady nadzorczej, które mogłyby zastąpić odwołującą się (nie zostało to udowodnione), stanowi ryzyko spółki i nie może skłaniać pracownika (lub zleceniobiorcy) do wykonywania długotrwałej aktywności

zawodowej w okresie zwolnienia lekarskiego, bez utraty prawa do zasiłku chorobowego.

Zarzut trzeci skargi kasacyjnej naruszenia art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej w związku z pkt 1 preambuły do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 537/2014 z 16 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego, nie mógł być uwzględniony, gdyż nie przywołano żadnego konkretnego przepisu tego rozporządzenia oraz nie wskazano żadnych okoliczności lub dowodów mogących wskazywać, że B. S.A. jest podmiotem objętym tym rozporządzeniem. Z ustaleń zaskarżonego wyroku wynika, że spółka ta prowadziła zwykłą działalność gospodarczą. W tym kontekście do oceny tego zarzutu nie mogła być wykorzystana argumentacja zawarta w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2016 r., II UK 171/15, sugerująca, że w wyjątkowych przypadkach działalność uzasadniona potrzebą środowiskową, społeczną czy publiczną, za którą otrzymuje się wynagrodzenie w okresie orzeczonej niezdolności do pracy, nie musi powodować skutku z art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej.

Odnosnie do zarzutu czwartego skargi kasacyjnej, przypomnieć należy ocenę zawartą między innymi w wyroku z dnia 19 lutego 2021 r., I USKP 12/21, iż uprzednie pouczenie ubezpieczonego o możliwości utraty pobranych zasiłków z przyczyn określonych w art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej nie jest wymagane dla zastosowania art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej. Osoba, która otrzymuje zwolnienie lekarskie z powodu niezdolności do pracy ma świadomość wynikającą z istoty tego zwolnienia, że w trakcie orzeczonej niezdolności do pracy nie może wykonywać działalności zarobkowej (por. również wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2021 r., III USKP 55/21, Legalis, oraz wskazane w nim orzecznictwo).

Świadczenia z chorobowego ubezpieczenia społecznego mają umożliwić leczenie osobie niezdolnej do pracy, czego konsekwencją jest niemożność wykonywania pracy w okresie zwolnienia lekarskiego, nawet gdy jest związana z unikalnymi kompetencjami jako jedynego członka komitetu audytu posiadającego uprawnienia z zakresu rachunkowości i rewizji finansowej, a uświadomienie tego celu udzielonego zwolnienia lekarskiego - jako faktu powszechnie znanego - nie wymaga żadnego dodatkowego pouczenia. Jeżeli zatem ubezpieczona, jak w

niniejszej sprawie, przedłożyła zwolnienie lekarskie, a jednocześnie w okresie objętym tym zaświadczeniem lekarskim świadczyła pracę zarobkową, to wprowadziła w ten sposób organ rentowy w błąd co do okoliczności warunkujących powstanie prawa do zasiłku chorobowego.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy wyrokował jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

[as]